

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1913. Letnik XXX.

Obseg: Brez zadostne fosforove kisline v zemlji ajda ne more bogato obroditi. — O sestavljanju in setvi travnih mešanic. — Na znanje dolenskim vinogradnikom! — Različni načini o prasičereji. — Belokranjski gozdi in nova železnica. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Brez zadostne fosforove kisline v zemlji ajda ne more bogato obroditi.

Ker strniščna ajda rase prav kratek čas, zato mora dobiti v zemlji takoj dovolj užitne fosforove kisline na razpolaganje. Tako fosforovo kislino ima v sebi fosfatno umetno gnojilo **superfosfat**, ki je v njem ta važna hranilna snov v vodi raztopna. Superfosfata se potrebuje za ajdo na ha 500 kg ali na mernik posetve 50 kg. Ker je sedaj pri setvi strniščne ajde pri kmetijski družbi silen naval na superfosfat, zato more kmetijska družba le tistim ustreči, ki to gnojilo že naprej, t. j. pravočasno naroče. **Nihče naj ne odlašaja ter naj superfosfat takoj naroči za ajdovo setev!** S popolnoma suhim superfosfatom iz italijanske tvornice, kjer je kmetijska družba delničarica, more ona pravočasno postreči le proti takojšnji naročitvi, kajti to blago se mora sproti naročati, ker se v vrečah, ki jih superfosfat razjeda, ne da dolgo hraniti in ker navadno traja povprečno en teden, preden pride naročeno blago iz Italije. Berite spis v zadnji šte. „Kmetovalca“: Gnojite strniščni ajdi.

O sestavljanju in setvi travnih mešanic.

(Po dr. T. vitezu Weinzierlu preložil in priredil inženir Jak. Turk).
(Dalje.)

15. O oskrbovanju.

Prav koristno je, če se svet spomladi povalja s primerno težkim in gladkim valjarjem. Stem se pritisnejo od zimskega mraza zrahljane in deloma privzdignjene

rastlinske korenike zopet k zemlji in se obenem zdravljajo privzdignjeni šopi ruše.

Zatiranje plevela, ki se pojavi, se pač vedno priporoča. Pobranati pa se sme šele po drugem letu, ko se je že primerno obrasla ruša. V naslednjih letih pa donaša brananje pri gostem vzrastu trav zlasti jeseni veliko haska. Pripomniti je, da se nove naprave ne smejo v prvih dveh letih niti namakati niti popasti.

Glede stalnih pašnikov pa velja zdaj to, kar smo ali bomo slišali v 13. in 19. poglavju.

16. O dosetvi.¹⁾

Često prav razširjeno zboljšanje presledkastih (praznolehih) naravnih travnikov obstoja v dosetvi travnih semen. Navadno pa se ta dosetev ne zvršuje pravočasno in najčešče tudi ne s pravim in zadostnim semenom. Najugodnejši čas za dosetev je neposredno po prvi košnji, ker izkušnje uče, da posejano travno seme najhitreje kali in se mlade rastlinice razvijajo pod zaščito v poznejši rasti počasnih, obstoječih trav, kar se n. pr. spomladi ne dogaja, ker ravno ob tem času obstoječe trave na travniku rasejo najhitreje, vsled česar posejano travno seme ne dobi primerne klitnega ležišča in se vzkalile rastlinice navadno zaduše. Za dosetev so prav posebno prikladne naslednje trave: pasja trava, mačji rep, pasji rep, travniška latovka in šopulja kakor tudi drobnozrnate deteljne vrste. Neposredno pred posetvijo dosetve se mora dotični travnik pobranati.

za to mešanico pri polni (čisti) setvi potrebne množine posetve.

Izračunati se mora množina posetve vedno le na podlagi povprečne rabnosti za mešanico potrebnih semen in se je v pričujočem slučaju izračunila s pomočjo Weinzierlovih posetvenih razpredelnic (na konci te razprave). Tako n. pr. je dana množina posetve na hektar za dosetev pri pasji travi v zgornji mešanici na podlagi naslednjega računa:

Množina posetve za pasjo travo	
s 100% doklado . . .	70 kg
od te 50 "	35 "
" " tretjina	okroglih 11.7 "

Nasev je razdeliti prav tako, kakor pri vseh travnih mešanicah, v deleže, ki se zaporedoma posejejo. Pri tem naj se združi, kakor je že znano, drobno, težko in gladko seme v prvem deležu (a), večje in težje travno seme v drugem deležu (b) in v slučaju, da se rabi lahko, kosmato seme, kakor n. pr. zlata pahovka in lisičji rep, naj se to poslednje združi v tretjem deležu (c).

V našem slučaju prideta samo dva deleža v poštev, pri čemer sestojata en delež (a) iz poslednjih petero semenskih vrst, en delež (b) pa samo iz pasje trave. Po posetvi na široko naj se travnik povalja.

Na stalnih pašnikih se zvrši dosetev najbolje po prvi paši, in sicer potem, ko se je pašnik nalahko povlekel. Za tako dosetev se morajo seveda rabiti primerne pašniške mešanice.

V slučaju, da bi bilo gnojenje potrebno jeseni posetvenega leta, potem kaže dosetev preložiti na prihodnje poletje, ker bi bile sicer prizadete vzkalile rastline vsled jesenskega gnojenja, ki se zvrši kmalu nato.

V ostalem velja glede gnojenja vse to, kar je povedano v poglavju 14.

17. O plodozmenju (kolobarjenju).

Z razširjenjem umetnega pridelovanja krme se bo pokazala potreba po uvrstitvi travnišč v porazdelbo polja (tristroke poljsko gospodarstvo), ki je v kraju običajna, in to zlasti v onih krajih, kjer se še pečajo z gospodarstvom samozasevnih ornici z naravno zalednitvijo. Uvaževati bi se mogla morda naslednja dva zgleda o plodozmenju, ki se po moji vednosti sicer še nista praktično izvajala, in to tudi tedaj, da bi se ostalo še nadalje pri tristrokem poljskem gospodarstvu.

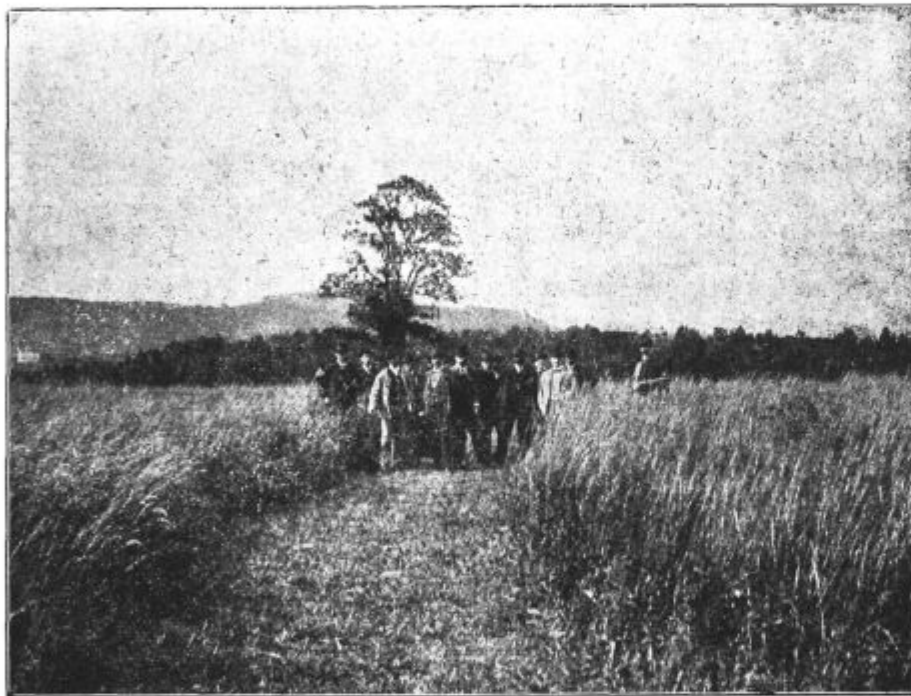
1. Zgled:

Z menjalnim travnikom (po tri leta njiva).

1. do 5. leta menjalni travnik (z „zelenim ovsom“ kot zaščitnim sadežem),
6. leto . . . pšenica ali pa: oves,
7. " . . . okopavina, žito,
8. " . . . žito, okopavina ali pa lan.

2. Zgled:

Z menjalnim travnikom in s čisto deteljo (po štiri leta njiva).

Podoba 81. (izvir.) Stalni umetni travnik pri Melku na Niž. Avstrijskem v četrtem letu. delovanja krme se bo pokazala potreba po uvrstitvi travnišč v porazdelbo polja (tristroke poljsko gospodarstvo), ki je v kraju običajna, in to zlasti v onih krajih, kjer se še pečajo z gospodarstvom samozasevnih ornici z naravno zalednitvijo. Uvaževati bi se mogla morda naslednja dva zgleda o plodozmenju, ki se po moji vednosti sicer še nista praktično izvajala, in to tudi tedaj, da bi se ostalo še nadalje pri tristrokem poljskem gospodarstvu.

Za dosetev na nižinskih travnikih se je najbolj sponesla nastopna semenska mešanica s 100odstotno doklado k normalni množini posetve:

	Odstotki površja	Za dosetev je treba: na 1 ha	na 1 oral
pasje trave	50%	11.7 kg	7.4 kg
mačjega repa	25 "	3.0 "	1.7 "
pasjega repa	5 "	0.9 "	0.5 "
travniške latovke	5 "	0.6 "	0.4 "
šopulje	5 "	0.4 "	0.3 "
švedske detelje	10 "	0.9 "	0.6 "
	100%	17.5 kg	10.9 "

Vsake mešanice, ki naj služi za dosetev, je vzeti navadno le tretjino pri polni setvi odmerjene posetvene množine. Potemtakem znašajo tudi v zgornji mešanici navedene posamezne posetvene množine le tretjino

¹⁾ Glej pl. Weinzierl: „Nachsaat auf Naturwiesen,“ ponatis iz „Zentralblatt für Landwirtschaft,“ Brno, letnik 1910., št. 3.

1. do 5. leta menjalni travnik (z „zelenim ovsom“ kot zaščitnim sadežem),
6. leto okopavina,
7. „ žito z vsetvijo detelje.
8. „ detelja,
9. „ žito.

Na posebno travorodnih tleh, kakor v goratih krajih, kjer prevladujeta živinoreja in pa gospodarstvo s samozasevnimi ornicami, torej v krajih, kjer je običajno samo eno- do dveletno njivsko obdelovanje, bi bilo preorati ornico v prvem slučaju takoj po košnji. Nato naj bi se zasejal primeren mešadež, na primer rž, in ko se ta pospravi, naj bi se svet zopet preoral ter naj bi se šele prihodnjo pomlad posejala travna mešanica med „zelen oves“ ali pa na njivah v visokih legah tudi brez zaščitnega sadeža. V drugem slučaju bi imela slediti travišču pšenica (pognojena), potem zopet žito (pognojeno) ali pa okopavina (pusta njiva), in potem zopet menjalni travnik s petletno rabo.

Če bi se imela izvršiti nova naprava na starem travniškem zemljišču, oziroma da se ima travnik pomladiti, tedaj se mora uničiti stara travniška ruša. Dotični svet se preorje jeseni ter pusti nepogojen v sirovi brazdi čez zimo. Prihodnjo pomlad se potem zaseje oves (nepogojen) in nato sledi enkrat ali pa dvakrat zapored okopavina z močnim hlevskim ali pa umetnim gnojenjem, da se svet kolikor mogoče očisti plevela. Šele potem, torej po najmanj dve- do triletni njivski rabi, se more sejati spomladi primerna mešanica za stalni travnik. (Glej pod. 81.)

Na znanje dolenjskim vinogradnikom!

Vsled krize v vinski trgovini pred dvema letoma, vsled slabih vinskih letin zadnji dve leti in vsled denarne krize je letos med vinogradniki na Dolenjskem velika beda, zato je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v zvezi z gg. državnimi in deželnimi poslanci izposloval državno podporo v znesku 50.000 K v to svrhu, da se omogoči, oziroma olajša zadostno škropljenje in žveplanje trt, ker drugače tudi letos ne bo dobre vinske letine in bi torej bila beda še večja. Ta državna podpora se je torej izposlovala in nakazala le vsled obstoječe bede v pričetku pomladi, ne pa zaradi letošnje pozebe trt. Zaradi te zadnje nime se vsi merodajni činitelji trudijo doseči novo državno podporo, ki se bo šele pozneje rabila, če se jo sploh posreči izposlovati, kajti posledice slabe letine vsled letošnje pozebe bodo vinogradniki čutili šele jeseni.

Omenjeno, za letos že nakazano državno podporo v prid dolenjskim vinogradnikom je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe dogovorno z deželno vlado in z deželnim odborom sklenil porabiti za cenejšo oddajo modre galice in žvepla ter za oddajo trtnih škropilnic in žveplalnikov za polovično ceno.

Proračun te pomožne akcije s pomočjo omenjene državne podpore se je naredil na podlagi izkušnje pri podobni pomožni akciji l. 1911. Stroški akcije so namreč bili takole proračunjeni:

1. obresti od založene glavnice do konca leta 1913. K 2.400.—

Prenos	K 2.400.—
2. frankiranje vseh pošiljatev	„ 3.100.—
3. izguba pri 15 vagonih modre galice vsled popusta 25 vinarjev pri kilogramu od tržne cene	„ 37.500.—
4. izguba pri žvepleni moki vsled popusta 50% od nakupne cene	„ 2.000.—
5. izguba pri škropilnicah in žveplalnikih vsled popusta 50% od nakupne cene.	„ 10.000.—
6. delni ali popolni odpis dolga na modri galici in žveplu najrevnejšim dolenjskim vinogradnikom konci tega leta	„ 10.000.—
torej skupni stroški vse akcije	K 65.000.—
torej za 15.000 K več kakor znaša državna podpora. Deželni odbor kranjski je velikodušno obljubil, da pokrije ta primanjkljaj.	

V teku vršitve te pomožne akcije je pa drugače prišlo kakor je bilo proračunjeno, kajti namesto 15 vagonov modre galice se je je na Dolenjsko oddalo po nižani ceni 22 vagonov, istotako tudi več žvepla in več trtnih škropilnic ter žveplalnikov. Vsled tega je proračun prekoračen okroglo za 20.000 K. Če se ne posreči izposlovati še kake nadaljnje državne podpore in če deželni odbor k tej pomožni akciji ne bo prispeval več kakor 15.000 K, potem bo 20.000 K nepokritih, oziroma 10.000 K, če se nikomur dolg na galici delno ali popolnoma ne odpusti.

Bržkone se od države za to pomožno akcijo ni nadejati nobene podpore več, glavni odbor c. kr. kmetijske družbe pa nima sredstev, da bi trpel ta primanjkljaj, zato bo moral napeti vse sile, da dobi povrnjene vsaj svoje stroške v gotovini. V takih razmerah glavni odbor že sedaj objavlja, da naj se nihče ne nadeja na delni ali popolni odpis dolga na modri galici in žveplu.

Vsled teh pojasnil nujno prosimo vse tiste korporacije, ki so od kmetijske družbe dobile za oddajo skupno modro galico in žveplo, da pri vseh onih prejemnikih teh gospodarskih potrebščin **neprestano izterjujejo dolžne zneske** ter sproti pošiljajo družbi na račun njih dolga vse prejete vsote in da odjemalcem teh vinogradniških potrebščin že sedaj povedo, da vsaj pri sedanjih razmerah **nikakor ni misliti na kak delni ali popolni odpis dolga.**

Različen način prasičereje.

Od popolnoma zanesljive strani se mi je sporočilo, da v mnogih krajih na Dolenjskem kmetje nimajo o prasičereji nikakega pojma. Pečajo se skoraj edino le s pitanjem prasičev, ki jih po semnjih v Rudolfovem, Škocijanu itd. nakupijo za drag denar.

Priraje prasičev ne poznajo.

Če kmetica kupi svinjo, ki je slučajno breja, in ta skoti 10—12 mladičev, si ne ve drugače pomagati, kakor da mladiče potolče ter vrže na gnojišče ali pa jih zakoplje.

Kolika škoda. Proč je vržen znesek 200 kron, kajti brez napore bi kmetica mogla čez 6 tednov prodati 10—12 mladičev po 20 kron.

Tu je nujno treba pouka.

Kako drugače se pečajo kmetje po drugih delih Kranjske z prasičerejo, posebno v krškem, kamniškem, kranjskem, logaškem, radovljiškem okraju.

V zgled bodi naveden naslednji slučaj.

V Dolenjem Logatcu ima posestnica M. Petrič (hotel Kramar) plemensko svinjo, ki je sedaj stara 9 let. Za pleme se svinja rabi že od prvega leta naprej. Do sedaj je imela že 17 krat mladiče ter jih je razen nekaj slučajev, skoraj vse — skupaj 238 mladičev — zredila popolnoma zdrave. Letošnjo pomlad je skotila sedemnajstič, in sicer 10 mladičev, ki so čili, zdravi in prav dobro razviti. Vsakokrat je imela 10—18 mladičev. Če cenimo vsakega mladiča le po 20 kron je omenjena svinja prinesla v 8½ leta 4760 kron kosmatega dohodka.

Posestnica tudi sedaj ne misli svinje zdebeliti in zaklati, ampak jo bo še nadalje imela za pleme. Posestnici je le čestitati na tem.

Iz tega zgleda naj uvidijo naši živinorejci, kako nespametno ravnaajo oni, ki imajo plemenske svinje le v prvem letu za pleme, torej v času, ko žival še sama ni razvita. Od take živali se dobi le slab zarod, ki nima moči, da bi mogel nadalje vzdrževati dober zarod.

P.

Belokranjski gozdi in nova železnica.

Z otvoritvijo železnične proge Novo mesto-Metlika-Karlovac napoči za Belo Krajino, ki so jo ločili do zdaj Gorjanci od ostale Kranjske in takorekoč od sveta, nova boljša doba.

Kdor je imel priliko spoznati razumnost, pridnost, podvzetnost in ves značaj njenega čvrstega prebivalstva, ne bo niti trenutek dvomil, da se bo Bela Krajina gospodarsko v kratkem nepričakovano dvignila. In gotovo je, da pri splošnjem napredku tudi gozdarstvo ne bo zaostalo. Ko se je zgradila pred 40 leti železnica Ljubljana-Trbiž in se je odprla Gorenjska splošnemu prometu, se je vrednost tamkajšnjih gozdov mahoma najmanj podvojila, in nič smela ni trditev, da izvira blagostanje in napredek Gorenjske, poleg drugih ugodnosti, v prvi vrsti iz lepih dohodkov, ki jih dajejo gozdi. Sličen preobrat je pričakovati v Beli Krajini, le da tukaj ne pride v poštev jelov les kakor na Gorenjskem, temveč za zdaj hrastov stavbni in bukov les.

Po izkazih davčnega katastra obsega Bela Krajina:

10.320	hektarov njiv,
11.769	" travnikov,
556	" vrtov,
1.929	" vinogradov,
1.711	" cest, stavbišč in drugih davka
	prostih zemljišč,
15.318	" pašnikov in
13.003	" gozdov

skupaj 54.606 hektarov.

Če se primerjajo ta števila, se razvidi, da prevladujejo med obdelovalnimi vrstami pašniki, ki zavzemajo 28% vsega površja, in šele za njimi slede gozdi s 23%. — To razmerje malo ali nič ne izpremeni dejstvo, da so pašniki ali stelniki, ker služijo v prvi vrsti za dobavo stelje, zaraščeni deloma na redko za jelšami, hrastino in z drugim drevjem, kajti nasprotno so gozdi, v bližini vasi, vsled brezobzirnega izkoriščanja marsikje v takem stanju, da komaj še zaslužijo to ime. — Po statističnem izkazu kmetijskega ministerstva je v Beli Krajini 700 hektarov čistih igličastih gozdov, 1300 hektarov mešanih in 11.003 hektare listnatih.

Igličasti gozdi so skoraj izključno graščinska last. Sem spada vzorno oskrbovani, enakomerno zararaščeni,

približno 80—100 letni, čisti jelkov gozd kneza Auer-sperga na vshodnem pobočju Graščice pri Poljanah in iz pravilnega nasada nastali 45—50 let stari smrekov gozd „Velika loza“, last graščine Gradac. Le v okolici Črnomlja je še nekaj manjših smrekovih gozdov.

Mešani gozdi igličastega in listnatega drevja so deloma v hribovju ob Kočevski meji, večinoma pa v ravnini.

Po listnatih gozdih prevladuje v gorovju, ki obrobja ravnino, bukov les, ki so z njim dobro zaraščeni glavni vrhi: Žeželj, Debeli vrh, Peščenik itd., v ravnini pa si je, izvzemši „Veliko Bukovje“, med Bojanci in Adlešci, pripadajoče bivši obmejni graščini Podbrežje, ki ga že ime označuje za bukov gozd, ohranil hrast nadvlado in svoje od narave mu odkazano mesto, deloma sam, večinoma pa v družbi z gabri, bukvami in z drugim drevjem.

Okrog Metlike in v nižjih legah na pobočjih hribovja so kostanjevi koloseki za trtno kolje po vinogradih.

Dasi ima Bela Krajina izrazito kraški značaj, je vendar gozdni svet vobče jako rodovit.

V hribih so sicer bregovi ponekod zelo skaloviti, a v razpokah kamenja je povsod zadosti najrodovitnejše prsti, ki jo bukov gozdi varujejo in množijo. V ravnini, kjer valovito površje in znane kotline označujejo kraški svet, pokriva pa temeljni apnenec, posebno proti Kulpi, tako debela plast rodovitne zemlje, da ima tudi hrast s svojimi globokimi mogočnimi koreninami vse predpogoje za bujen razvoj.

Ozračje je gorko, dokaz temu ognjevitina vina iz belokranjskih gor, vendar brije pozimi včasih pristna kraška burja.

Dozdaj so služili belokranjski gozdi skoraj le domačim potrebam in malo lesa se je izvažalo preko Gorjancev na železniško postajo Novo mesto ali Straža, še manj preko Kulpe do železniške postaje Delnice na Hrvaškem. Draga, dolga in težavna vožnja je vzela vse, gozdni lastnik ni skupil skoraj nič za svoj les.

Po otvoritvi nove železnice se bo razvil tudi v Beli Krajini živahen promet in marsikak lesni kupec bo iskal tod obljubljeno deželo. In zapela bo v kratkem tudi po belokranjskih lozah, kakor pravijo gozdom domačini, sekira svojo žalostno in veselo pesem. Zato je prav zdaj čas razmišljati o pravilni pomladitvi gozdov, o zboljšanju gozdnega gospodarstva in zlasti še o zopetni pogozditvi bivših gozdov, ki so pašniki, oziroma stelniki.

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnino uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavi pričetne črke imena in kraja. Če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 127. Kako je krmiti kunce belgijske pasme, ki sem jih te dni dobil? (J. K. v G.)

Odgovor: Kunci belgijske pasme ne potrebujejo drugačne krme kakor kunce drugih pasem ali domači. Poglavito je, da se pazi na snago in kolikor mogoče na veliko izpremembo krme. Zjutraj in zvečer jim je dati vsakemu pest sene. Poleg sene naj dobi kunec zjutraj enako množino

trave, detelje ali kaj podobnega in pozimi namesto tega zelenjadnjih odpadkov. Namesto zelene klaje se morejo pokladati zeljni štori, korenje, pesa, mlado vejevje od bukev, jablan in hrušek. Zelena klaja ne sme biti nikdar mokra od dežja ali rose in ravnostako ne že ovenela. Opoldne se kuncem daje gosta kuhana kaša iz krompirjevih olupkov in otrobov, zvečer pa kako žito, n. pr. oves, ječmen, pšenica, turščica ali tudi ostanki kruha. Pozimi se lahko med kašo kuhajo tudi odpadki zelenjadi, in takrat ni potrebno posebej pokladati sirovih ostankov zelenjadi. Na primeren pridevek soli ni pozabiti. Redno je skrbeti za svežo in čisto pitno vodo. Samice, ki doje, naj dobivajo kuhano mleko ali oblogo iz moke ter nekoliko kuhanega ovsa. Takim samicam ne sme čez dan nikdar manjkati sena. Kuhano mleko in obloga sta tudi za mlade kunce. Kunci se krmijo dva do trikrat na dan. Pri vsakem krmljenju je korita izprazniti ostankov popolnoma in jih je osnažiti. Po potrebi je dnevne deleže zmanjšati, da se prepreči potrata krme. Krmo je po možnosti izpreminjati. Pozimi je paziti, da nimajo živali nikdar zmrzle krme. Za poslado hodi v poštev listje raznih zelišč, kakor od rmana, trpotca, vinske trte, mladi poganjki črnega trna in enake reči. Sicer pa kuncu vse tisto je, kar navadno dobivajo koze, ovce in goved. Mlečnost samic pospešuje pokladanje osata in regrata. Dorasel kuncu potrebuje na dan $\frac{1}{2}$ kg sena in $\frac{1}{4}$ kg zelenjadi ali pese, korenja in drugih podobnih krmil. Varevati se je pokladanja škodljivih rastlin, zlasti vseh čebulnic in istotako listja črešenj in češpelj.

Vprašanje 128. Ali naj bo pri reji kuncu samec ločen od samic ali ne? (J. K. v G.)

Odgovor: Iz tehtnih razlogov ni dobro kunca-sameca imeti skupaj s samicami. K zadosti stari samici ga je dejati šele tedaj, kadar se ta poja. Pojanje samice se kaže v njenem nemiru, skakanju; včasih si puli dlako s trebuha ter prične delati gnezdo. Takrat je čas samico dejati k samecu. Včasih je dobro samčev hlev pregraditi z žično mrežo, da sta samec in samica nekaj ur poprej ali ves dan ločena in se drug na drugega privadita. Ko se skupaj spustita, samec kmalu oplodi; če pade po oplojenju renčec na stran, je smatrati oplojenje za uspešno. Navadno se samica da dvakrat do trikrat zaskočiti in se potem vzame samecu.

Vprašanje 129. Kakšna razlika je med rudniskim superfosfatom in superfosfatom kostne moke glede hranilnih snovi? (A. M. v K.)

Odgovor: Glavni obstojni del kosti je fosforevekislo apno, torej so kosti fosfatno gujilo. Kost pa le tedaj učinkuje kot gnojilo, če so zmlete v prav fino moko. Pa tudi kostna moka le počasi v zemlji učinkuje, ker fosforova kislina kostne moke ni v vodi raztopna. Imamo pa tudi fosfatne rudnine, ki se zmeljejo v moko, in taka sirova moka iz istega vzroka le malo ali nič ne učinkuje. Če se pa kostna moka in fosfatna moka primerno obdelata z žvepleno kislino, pa postane fosforova kislina v vodi raztopna in tedaj v zemlji kot gnojilo hitro učinkujoča. Taki z žvepleno kislino razkrojeni fosfati se imenujejo superfosfati; torej pravzaprav ni nobene razlike med kostnim superfosfatom in rudniskim superfosfatom, izvzemši v množini v vodi raztopne fosforove kisline. Kostni superfosfat ima v sebi 19 do 20% v vodi raztopne fosforove kisline, rudninski superfosfat pa 14 do 18%, kar je odvisno od dotične fosfatne rude, ki se pri izdelovanju uporablja, in od načina fabrikacije.

Vprašanje 130. Ali mi more mejaš braniti del moje senožeti izpremeniti v njivo? (F. T. v P.)

Odgovor: V navadnih razmerah Vam nihče ne more braniti izpremeniti senožet v njivo, toda dolžni ste tako izpremembo naznaniti davčnemu uradu, ki potem vse

potrebno zaradi izpremembe katastra ukrene. Če pa ima Vaš mejaš kako služnostno pravico na Vašem travniku, n. pr. ob gotovem času čez voziti, potem ne smete nič ukreniti, kar bi mejaša oviralo pri izvrševanju njegove pravice.

Vprašanje 131. Ali res gnojenje s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom na travnikih dela predenico? (K. S. v D.)

Odgovor: Predenica zraste iz semena ter uspeva kot zajedalka le tam, kjer najde hranilno rastlino. Predenica je zajedalka na detelji, in kjer ni detelje, tam nima prilike, da bi mogla rasti. Tomasova žlindra ali superfosfat nikakor ne delata predenice, pač pa ti gnojili učinita bogatno rast detelje, ki poprej na travniku ni rasla ali je le revno životarila, in če se na travniku detelja močno zarase in pride od kjerkoli kaj predeničnega semena, pa se ta plevel vidno o letu do leta razmnožuje, zato je treba predenico na travniku precej, ko se prikaže, temeljito zatreti, in sicer dovolj zgodaj, dokler predenično seme ne dozori.

Vprašanje 132. Zakaj se priporoča travnike zgodaj kositi, dasi je potem pridelek znatno manjši? (J. R. v K.)

Odgovor: Travo, oziroma seno imamo za krmo. Vsako krmilo je pa tem več vredno, čim več ima v sebi beljakovin in rudninskih hranilnih snovi, zlasti fosforovokislih, in čim lažje je prebavno, t. j. čim manj ima seno v sebi težko prebavne močno olesenele lesne vlaknine. Dokler rastline na travniku rasejo in ne pričnejo delati cvetja ali celo semena, se nahajajo beljakovine in rudninske hranilne snovi v steblih in v listju. Ob cvetenju se pa te snovi pomikajo vedno bolj gor proti cvetju in se jih večji del porabi za tvorjenje semena, zato ima dozorela rastlina teh važnih hranilnih snovi zelo malo v sebi, olesenela je in zato ni veliko več vredna kakor slama zrelega žita. Iz tega vzroka je pametno travnike tako zgodaj kositi, da je v travah in drugih koristnih rastlinah večji del omenjenih važnih hranilnih snovi še v steblih in v listju in da rastline niso preveč olesenele. Pri takem ravnanju se pač nekaj manj nakosi, a nakošeni pridelek je zato veliko več vreden, ker je izdatno bolj redilen. Zgodnja košnja ima pa seveda svoje meje, kajti prezgodaj kositi nežne rastline tudi ni dobro, ker se v seno posušene preveč drobe. Umno načelo je: prični s košnjo travnika za napravljanje sena takrat, ko se večina travniških rastlin pripravlja za cvet.

Vprašanje 133. Na vrtu poleg svoje hiše sem zaradi olepšanja in sence že pred nekaj leti nasadil nekaj gozdnega drevja, in sicer največ smrek, ki pa prav zanikarno rasejo. Ali bi kazalo in ščim bi kazalo gnojiti gozdnemu drevju, da bi bujnejše raslo. (T. K. v D.)

Odgovor: Da dotično gozdno drevje slabo rase, more biti vzrok neprimerna zemlja ali neprimerna lega. Smreke, ki nimajo nič solca, zlasti ne jutranjega, nikdar veselo ne rasejo. Z gnojenjem se da rast vsekako znatno pospešiti. Priporočamo Vam pozimi po snegu gnojiti drevju z gnojnico iz stranišča, ki ima v sebi veliko dušika in tudi veliko fosforove kisline. Za majhne take nasade, kjer se ne gleda na stroške, Vam moremo iz svoje skušnje priporočati gnojenje z umetnimi gnojili, in sicer jeseni s Tomasovo žlindro in spomladi z amonijevim sulfatom.

Vprašanje 134. Gospodarji v ljubljanski okolici imamo veliko travnikov v ljubljanskem mestnem logu in na ljubljanskem barju ter moramo napravljeno seno voziti skozi mesto. Včasih iz raznih vzrokov ne kaže naložiti velikih voz sena ali sploh ne naenkrat dveh voz, ki se enovprežna s seboj vzameta, in zato imamo navado naložiti z manjšo množino sena dva voza, ali pa naložiti enega, drugega pa pustiti praznega ter potem ta dva voza drugega na drugega pripeta peljati s parom konj. Letos nam pa pri takem

ravnanju dela ljubljanska policija ovire ter nam prepoveduje na vprežen voz drugega pripenjati, vsled česar nam nastajajo velike nepravilnosti. Ali res ni dovoljeno skozi ljubljansko mesto peljati dveh voz tako, da je drug na drugega pripet? (J. M. v J.)

Odgovor: Voziti skozi ljubljansko mesto z vozom, ki je nanj zadaj pripet drug voz, ni dovoljeno, kajti § 7. cestnopolijskega reda za mesto Ljubljano določuje: Voziti po cesti z dvema, drug za drugega pripetima vozovoma ni dopuščeno. Tudi samotež-vozički se ne smejo pripenjati na druge vozove. Sicer je pa tako ravnanje deloma tudi na cesarskih cestah prepovedano, kajti cestni policijski red za državne ceste določuje v § 16., da ni dopuščeno po državni cesti voziti z dvema spetima vozovoma. Izvzeto je od te prepovedi, da se sme pripeti voz za vozno blago ali pa samotež-voziček, in da se smeta speti dva prazna voza. Tudi cestni policijski red za javne nedržavne ceste določuje v § 17. nekaj enakega, in sicer je tamkaj rečeno, da ni dovoljeno po cesti voziti z dvema vozovoma, ki sta drug za drugim speta. Izjema je tedaj, kadar se pripne tak voz, ki je sam tudi za vozno blago, ali kadar se samotežnik pripne k nakladnemu vozu, ali kadar se spneta dva prazna nakladna ali za domačo gospodarsko rabo potrebna vozova. Krajevna oblast utegne pa določenim vrstam pocestnega vozila še druge izjeme od te prepovedi tamkaj privoliti, kjer so taki kraji, da je to potrebno.

Vprašanje 135. Imam lepo junico dve leti staro, ki se je v pričetku svojega drugega leta pač gonila, ki jo pa zaradi mladosti nisem pripustil, a sedaj se nič več ne goni, dasi bi jo bilo čas pripustiti. Junica je popolnoma zdrava in zanesljivo nima kužnega vnetja na spolovilih. Kaj naj učinim, da se bo junica pojala? (G. O. v D.)

Odgovor: Ker se je junica v mladosti, t. j. prezgodaj pojala, se sme domnevati, da nima prirojene jalovosti. Bržkone je telica predobro rejena, ima otolstenele jajčnike in se zato ne poja. Priporočamo Vam junico pčleje krmiti, ji pokladati poživljajoča krmila, jo v hlevu postaviti tik bika. Še bolje pa jo je dati na pašo, kjer se bo dovolj gibala, bo dobila primerno krmo ter bo izgubila nepotrebno toščobo. Dobro domače sredstvo, pojanje vzbuditi, je rastlina, ki rase kot zajedalka na deteljščih in se imenuje deteljni koren, pojalnik ali ježevka (orobanche minor). To je rjava, preslici podobna rastlina. Vzemite kake tri take rastline, zrežite jih sveže na drobne kosce ter jih pomešajte z otrobmi in nekoliko soli in dajte vso to mešanico živali enkrat na dan. To sredstvo ponavljajte skozi več dni in morda bo učinkovalo v zvezi z zgoraj nasvetovanim ravnanjem.

Vprašanje 136. Imam travnik, ki sicer ni močviren, vendar je zaradi poleg tekočega potoka vedno precej vlažen in je tudi večkrat preplavljen. Trava na tem travniku silno bujno rase in jo zato sproti kosim za zeleno klajo. Ta trava pa govedi nič kaj ne prija, krave se močno slinijo, pokašljujejo in pri dihanju se sliši grgljanje. Od kod prihaja to in ali se morda vzrok majhni polži, ki jih je vsepolno na tem travniku, oziroma na travi? (T. P. v A.)

Odgovor: Če ni med travo detelje in drugih rastlin, ki so napadene po glivi, ki povzroča rjo ter je listje tako, kakor da bi bili na njem mušjeki, kakršna krma tudi povzroča hudo slinjenje, potem so vzrok popisani nepravilnosti na vsak način majhni poljski polži, ki pri govedi povzročajo znake, kakor ste jih Vi opisali. V zadnjem slučaju se ne da drugega storiti, kakor da zeleno klajo pred pokladanjem skrbno očistite polžov.

Vprašanje 137. Med mojimi konji, ki jih rabim za težko delo, je eden, ki mu v hlevu vselej sprednje noge otečejo, kakorhitro dlje časa ni vprežen. Oteklina se zlasti vidi med kolenom in kopitom. Pri delu oteklina izgine.

Od kod prihaja tako otekanje konjskih nog, ali je to kaj nevarnega in kako se odpravi? (P. E. v K.)

Odgovor: So konji, ki pri njih krvni tok v žilah odvodnicah vsled utrujenosti srca ne more premagati teže krvi, in zato se vsled zastajanja krvi v tkanih nabere preveč krvi, ki jo mezovalnice ne morejo odpeljati. Tako kopičenje krvi je vzrok, da so noge debelejšje, kar Vi imenujete oteklino. Tak pojav ni samnasebi nič nevaren, vendar taki konji hitreje onemorejo. Dobro sredstvo proti takemu otekanju nog je trenje nog z rokami, ki se pa mora vedno vršiti od spodaj navzgor. Pri tem trenju je dobro obenem konja mazati s kakim oživljajočim sredstvom, n. pr. z vinom, žganjem, s kafrovcem ali s konjskim fluidom. Najpreprostejše sredstvo je, take konje, kadar dlje časa stoje v hlevu, obvezati s povojem iz flanelle. Povoj bodi 10 do 12 cm širok in 2 do 2½ m dolg. Povijanje ni nikdar pričeiti od zgoraj, ampak vedno nad kopitom in primerno tesno gor do kolena. Pritisk povoja mora biti skoziinskozi enak in se je strogo varovati, da noga ni na kakem mestu zadrgnjena, kajti napačno tako povijanje noge more imeti slabe posledice.

Vprašanje 138. Ko oče izroči sinu svoje posestvo, si izgovori gotovo število smrek iz gozda. Kupec kupi smreke od očeta, a ta se sedaj noče nič brigati za pot iz gozda, kajti lesa ni mogoče drugače do ceste spraviti kakor po tujem svetu. V 10. številki lanskega „Kmetovalca“ je bil objavljen spis o spravljaju lesa čez tuja zemljišča, kjer je rečeno, da kupec lesa ni poklican prositi za dovolitev spravljaja po tujem zemljišču, ampak lastnik gozda. Kaj je sedaj v tem slučaju ukreniti? (F. D. v S.)

Odgovor: Vaša zadeva utegne biti tako zamotana, da Vam ne moremo dati odgovora, ki bi zanj jamčili, kajti so lahko take pravne razmere, da morejo nastati drage pravde. Edino, kar moremo storiti, je, da Vam svetujemo, kaj Vam je poskusiti, da dosežete svoj cilj. Če je vsled pogodbe oče upravičen les posekati na posestvu, ki ga je izročil sinu, potem more posekani les le tedaj prodati, če ga je mogoče iz gozda vzeti, saj ga drugače nihče ne more kupiti. Pravzaprav bi moral sin, ki je posestvo z dotično dolžnostjo prevzel, skrbeti, da se more pogodba med njim in očetom vresničiti. Tudi oče mora na to delovati, ker bi sicer lesa sploh ne bil smel v gozdu prodati, ampak spravljajenega vsaj do javne poti. Kupec lesa more staviti svoje zahteve do prodajalca. Če se zadeva ne da urediti izlepa, Vam svetujemo, da prosite ob pomoči zaradi tega samo enkratnega spravila lesa pri pristojni politični oblasti ter navedete vse razloge, ki Vas k temu silijo. Ta oblast bo potem, zaslišavši prodajalca lesa, lastnika dotične parcele in sosednega zemljišča, ukrenila, kar je v zadevi potrebno. Domnevati je, da se taka zadeva poravnava, ne da bi prišlo do kake pravde, pač je pa vprašanje, kdo bo povrnil stroške za morebitno poizvedbo na kraju samem in kdo bo plačal škodo na sosedovem zemljišču, če se spravljajen lesa po njem spozna za potrebno. Povračilo uradnih stroškov se namreč navadno naloži dotičnemu, ki je zahteval ali povzročil uradno postopanje. Povračilo škode, ki se napravi s spravljajem po tujem zemljišču, se pa navadno naloži lastniku lesa, ki ga ima spraviti. Za to škodo utegne biti namreč tisti odgovoren, ki les spravlja, kajti od njega in od njegovih uslužbencev je odvisna velikost škode. Iz vsega tega sledi, da bi se pri kupčiji vsekako kupec moral nekoliko pobrigati za spravilo lesa, kajti takrat bi bil prodajalec gotovo vse zagotovil, kar bi bilo v njegovi moči.

Vprašanje 139. Kaj je bolje, konjem porezati dolgo dlako na biclju, ali pa jim jo pustiti? Pri nas namreč trdijo, da ni dobro konjem te dlake postrici, ker potem radi dobe rape na nogah. (F. D. v S.)

Odgovor: Lepega in dobro oskrbovanega konja dolga dlaka na biclju nikakor ne krasi in ga dela zanemarjenega. Iz tega vzroka se sme konjem, ki imajo v hlevu skrbno negovanje, zlasti skrbno negovanje nog, dolga dlaka na biclju brez skrbi za kako nevarnost porezati. Kjer je pa tako skrbno negovanje konj v hlevu nemogoče, ker ni zanesljivih hlapcev in se ne poklada velika važnost na lepo vnanost, tamkaj je pa vsekako bolje to dlako neporezano pustiti, ker varuje pred mrazom in mokroto, ker te reči res rade povzročajo rape. Dlaka na biclju se pa mora za to vseeno redno čediti, zlasti kadar konj hodi po blatnih in sneženih potih. Posebno v zimskem času je do kože premočeno dlako vedno dosubega zdrgniti.

Vprašanje 140. Pri nas imamo ob vodi nasajenih veliko vrb, ki jih rabimo za pletenje košev. Na teh vrbah se kako leto in tako tudi letos v veliki meri pojavlja neka bolezen, ki se kaže v tem, da so vrbe slinaste in iz njih kaplja voda kakor dež. Napadene vrbe se lomijo in nič ne veljajo. Kakšna bolezen je to in kako jo je preprečiti? (F. A. v K.)

Odgovor: Vrbe so napadene po neki majhni vrsti skržada, ki se imenuje slinarica (cicada spumaria). Ličinke slinarice izceja v veliki množini slini podobno peno, kjer žive, dokler se ne izpreme v popolno žuželko. Slinarica ne velja za posebno škodljiv mrčes, in če se vrbe kvarijo in izgubljajo veljavo, potem utegne morda biti temu še kak drug vzrok, kajti vrbe imajo celo vrsto škodljivcev, ki jih resnično močno kvarijo. Proti slinarici ni znano drugo sredstvo, kakor da se pene oddrgnejo z vrb z ličinkami vred in se pri tem ličinke mečkajo.

Kmetijske novice.

J. Zupanc, deželni vinarski inštruktor v Ptuj (Štajersko). „Konzerviranje sadja in vsakojake povrtine za domačo uporabo.“ Tretja izdaja v samozaložbi 1913. Cena 1 krona. Tiskarna Lav. Weiss, Bjelovar (Hrvaško). O tem predmetu se je pri nas razmeroma še vse premalo razpravljalo in pisalo. V najnovejšem času napredujemo tudi v tej prevažni panogi domačega gospodarstva in umnega gospodinjstva. Kako potrebno nam je bilo dobro navodilo za boljše, času in gospodarskim razmeram primerno porabo sadja, povrtine itd., dokazuje dejstvo, da je bilo v tako kratkem času potrebno tretje izdanje Zupančeve knjižice, kar jo že samo dovolj priporoča. Niti malo ni dvomiti, da bo tudi to izdanje, ki je v mnogih ozirih boljše in popolnejše od prvih, kaj dobro služilo svrhi, ki ji je namenjeno. Vsaka, tudi najbornejša hiša si knjižico, ki je jako cena, lahko nabavi in se z njo zelo okoristi. Knjižica se dobiva in jo je naročiti pri izdajatelju samem.

A. Žmave.

Družbene vesti.

* Brez gnojenja s superfosfatom ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi. To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmre ogromne množine superfosfata. Lansko leto so družbeni udje naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno pestreže, naj ne odlašajo naročitve na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih, kajti pri naročilih v celih vagonih po 100 ali 150 vreč po 100 kg stane vožnja malo in družba more dati povrh še znaten popust.

* Kmetijske organizacije in županstva na Dolenjskem, ki so prejele modro galico po znižani ceni za

razdelitev med vinogradnike, so že dobila potrebne tiskovine v zmislu 3. točke razglasa z dne 25. aprila t. l. V te tiskovine je vpisati prejemnike galice, množino prejetega blaga, približno velikost vinograda prejemnikovega in dnevna plačila. Te izpolnjene tiskovine bodo služile kmetijski družbi za kontrolo, da se ni zgodila kaka zloraba, in kmetijska družba bo po svojih zaupnikih to kontrolo strogo vršila. Tamkaj, kjer ti zapiski ne bodo v redu ali se ne bodo strinjali z dejanskimi razmerami, bo kmetijska družba zahtevala plačilo modre galice potekoči polni ceni (K 68.) in si vrhutega pridrži kazensko ovadbo zaradi goljufije.

* Oddaja modre galice, žvepla in strojev po znižani ceni je izvršeno. Naročilo se je toliko, da bi štirikrat večja podpora jedva zadostovala vsem potrebam. Ker je torej podpora toliko prekoračena in se morajo razpoložljiva sredstva v prvi vrsti porabiti za znižanje cen, zato za prevoznine in odpise čisto nič ne ostane. Prejemniki morajo torej voznino iz svojega pokriti, oziroma družbi povrniti toliko, kolikor so si voznine odšteli. Izterjevanje zaostalih zneskov naj se po možnosti neprenehoma vrši in naj se nikdo ne zanaša na odpis dolga koncem leta, ker v to svrhu gotovo ne bo sredstev.

* Plačevanje blaga. Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrb za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7—100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje superfosfat franko na vsako žel. postajo, vrhutega more družba dati 25 K popusta.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7—, 100 kg.

Kalijevo sol po K 12:60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kaljeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 38—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje vinogradov“ v peti in šesti številki in „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila“ v šesti številki letošnjega „Kmetovalca“.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetnagnojila“ v 3. števil. lanskega „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, pa je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 22.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je zopet ugodno kupila večje množine najfinije zmletih sesamovih tropin in jih oddaja po nižji ceni K 19.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 75 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Pri odjemu pol ali celega vagona more dati družba znaten popust.

Sladkornata močna krmila kot okrepčujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje ter za molzne krave po 20 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Klajno apno, 38—42%, oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračunajo za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini na morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tiste naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

Semenska ajda. Družba ima za svoje ude izredno lepo in težko francosko izvirno seme sive ajde po 36 K 100 kg z vrečami vred. Ajde za seme bo primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla,

in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokraj in vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštne pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4½	6	6½	7	7½	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 1.—, 1.—, 1.20, 1.20, 1.20

Pri poštnih pošiljkih se zaračunajo 30 h za ovoj in za vozni list. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos, ki so napravljene iz pristnega švedskega jekla. Cene za komad so naslednje: za 70 in za 75 cm dolge K 2.20 (znamka Herkules).

* Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 25 do 26 cm dolge po 60 h.

P o z i v.

Eno najhujših nepravil v kmetijskem obratu je dandanes pomanjkanje delovnih sil, zato je vsako sredstvo dobrodošlo, ki kmetovalcu na cen način pomaga hraniti z delom. Tako sredstvo je tudi rigolanje, oziroma rahljanje zemlje z razstreljevanjem z novim razstreljivom „**dinamon I**“, ki je zato posebno pripravno in izvrstno, ker je njegova raba lahka, brez nevarnosti in cena. Dinamon se rabi za rigolanje zemlje v sadovnjakih in vinogradih, za napravo jam za sadno drevje, za napravo jarkov, za hitro in ceno iztrebljenje štorov in korenin posekanega drevja iz zemlje itd.

Podpisani glavni odbor namerava prirediti še to leto

poučne tečaje za rahljanje zemlje potom razstreljevanja

in poziva vse družbene podružnice, ki se zanimajo za ta veljavni novi način obdelovanja zemlje, da **takoj** sporoče podpisnemu odboru, če želijo za svoje ude imeti tak tečaj in če imajo za praktične poskuse pripravne objekte na razpolaganje.

Vse stroške teh tečajev poravnava c. kr. kmetijska družba kranjska. Na podlagi došlih prijav bo podpisani glavni odbor določil kraje, kjer se morejo že letos vršiti ti tečaji. Izbrali se bodo kraji, kamor lahko pridejo kmetovalci iz obširnejšega okoliša, torej tudi iz okoliša dveh ali več podružnic.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Semiču v nedeljo dne 13. julija 1913 ob osmih dopoldne v šoli v Semiču.

S P O R E D:

1. Volitev odbora.
2. Volitev odposlanca na občni zbor kmetijske družbe.
3. Potrditev računov za l. 1912.
4. Proračun za l. 1913.
5. Slučajnosti.

Opomnja. Če bi ob določenem uri občni zbor ne bil sklepčen, se bo pol ure pozneje zborovalo brezpogojno.

Semič, dne 21. junija 1913.

J. Mihelčič, načelnik.